

Väddnätfjäril

Euphydryas aurinia

EU-kod: 1065

Länk: Gemensam text (arternas namn och koder)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#2

Biologi – ekologi

Länk: Gemensam text (biologi och ekologi)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#4

Livsmiljö

Väddnätfjäril förekommer främst på öppna fuktiga marker med riklig förekomst av ängsvädd, *Succisa pratensis*, larvens foderväxt. Habitatet innefattar olika kalkpåverkade biotoper som kantzoner kring våtar och öppna skogskärr, betad fuktig ängsmark, klapperstensstränder, blekvätar, kraftledningsgator och hyggesmark gärna nära bäckar och surdråg. Artens förekomst på fastlandet är nästan helt hänvisad till begränsade avsnitt av kraftledningsgator där värdväxten förekommer mer rikligt. På Öland förekommer arten framförallt på fuktängar, med eller utan hävd. Viktigt för arten är att lokalen bör vara så öppen att värdväxten inte skuggas av omgivande träd och buskar.

Önskvärd naturlig stress och störning

Extensiv hävd är en förutsättning för att bibehålla flera av artens livsmiljöer. Värdväxten tål inte alltför hårt bete varför röjning eller extensivt bete är att föredra. Utan hävd växer marken igen och förutsättningarna för arten försvinner. På kraftledningsgator är arten beroende av regelbundna röjningar och måttlig störning som gynnar etableringen av ängsvädd, typ hjulspår av tillsyningsfordon.

Reproduktion och spridning

Honan placerar äggen i samling om cirka 50–200 stycken på ängsvädd. Larverna lever sedan socialt i stora grupper och spinner spånadsväv runt värdväxten för att skapa en skyddande miljö. Larverna har mycket höga krav på obruten solexponering under hela dagen men är samtidigt mycket känsliga för uttorkning under sommaren. Larverna tillväxer långsamt och övervintringen sker i larvstadiet. I norra delen av utbredningsområdet övervintrar även en stor del av larverna ytterligare en vinter. Under övervintringen är larverna beroende av kontinuerlig markfukt och är relativt okänsliga för översvämning. Fjärilen flyger vanligen i juni.

Arten är mycket obenägen att sprida sig utanför sitt gynnsamma habitat men förflyttar sig inom sammanhållna gläntor och korridorer längs vattendrag, myrmark, skogsbilvägar och kraftledningsgator. Enstaka individer, främst nykläckta, uppsöker nya habitat och kan då flyga över skogsriddåer, dock förefaller bredare odlingsbygder eller större sjöar, större än 1 kilometer, utgöra oöverstigliga hinder.

Status

Länk: Gemensam text (status)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#6

Status och internationellt ansvar

- Sveriges rödlista 2010: Arten är klassad som Sårbar (VU).

Rapporterad nationell bevarandestatus 2007

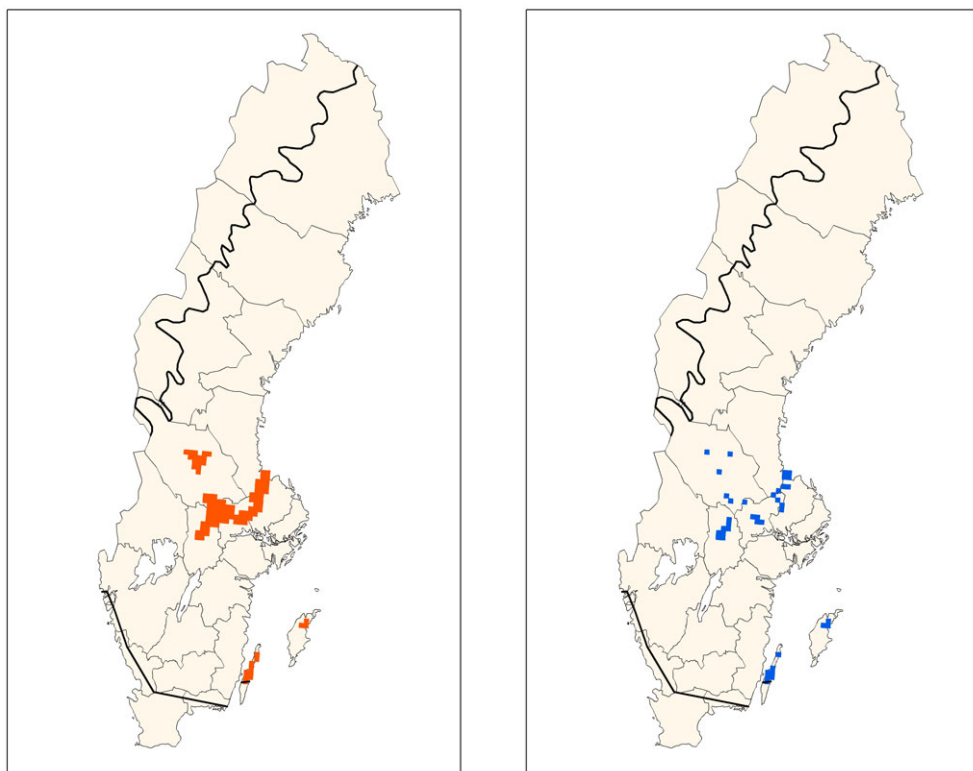
Rapporterat 2007	Reg. A	Reg. B	Reg. K	Totalt
Natura 2000-områden				
Utpökade för arten (antal)		23	3	26
Utbredning				
Aktuellt värde (km ²)		10 455	46	10 501
Referensvärde (km ²)		19 856	46	19 902
Bedömning aktuell status		Dålig	Gynnsam	
Bedömning trend		Försämring	Stabil	
Population				
Aktuellt värde (enhet ¹)		45 - 75	4 - 6	49 - 81
Referensvärde (enhet ¹)		150	5	160
Bedömning aktuell status		Dålig	Gynnsam	
Bedömning trend		Försämring	Stabil	
Artens livsmiljö				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Gynnsam	
Bedömning trend		Försämring	Stabil	
Framtidsutsikt				
Bedömning aktuell status		Otillräcklig	Gynnsam	
Bedömning trend		Försämring	Stabil	
Samlad bedömning				
Bedömning aktuell status		Dålig	Gynnsam	
Bedömning trend		Försämring	Stabil	

¹ Enhet för artens population är antal 2x2 km-rutor.

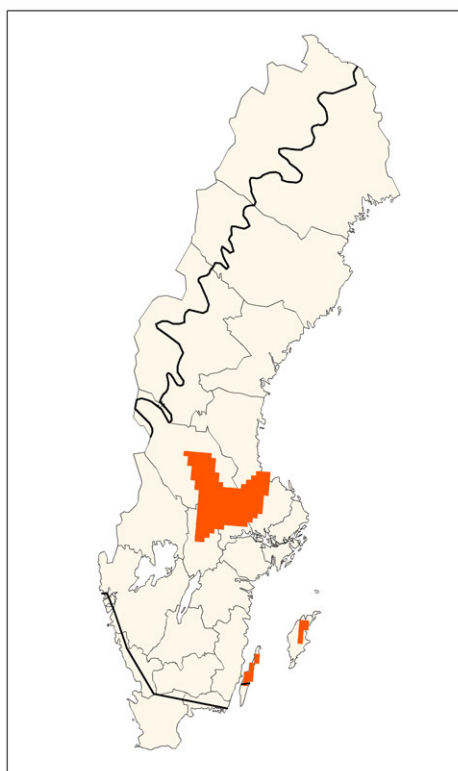
Kommentarer till rapporterade uppgifter

Populationen på Öland (kontinental och boreal region tillsammans) anses ha gynnsam bevarandestatus. På fastlandet och Gotland är bevarandestatusen dålig.

Referensvärdena har satts så att arten ska ha ett någorlunda sammanhållet utbredningsområde på fastlandet och att den svaga populationen på Gotland ska överleva på lång sikt. Efter inventering på Gotland 2008 så har det visat sig att arten har ett större förekomst- och utbredningsområde på Gotland än figur 1 visar.

Figur 1. Svenskt utbredningsområde (till vänster) och förekomster (till höger).

Figur 2. Gynnsamt utbredningsområde i Sverige.

Förutsättningar för bevarande

Länk: Gemensam text (förutsättningar för bevarande)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#12

Hotbild

- Det främsta hotet har historiskt varit upphörande hävd på extensivt betade ängsmarker. Dessa marker kunde tidigare ofta ha betesrotation med perioder av betesfrist. Sedan dessa marker till stor del växt igen eller planterats med skog, har tidigare metapopulationer brutits upp. På betade marker förekommer arten idag nästan bara på Öland.
- Idag är hotet ofta alltför hård och regelbunden beteshävd av kvarvarande gynnsamma biotoper. Ängsvädd missgynnas av alltför hårt och kontinuerligt bete.
- Förändringar i markens fuktighetsförhållanden på grund av skogsbilvägsdragning eller skydds-dikning kan helt förstöra möjligheterna till reproduktion på en lokal. Utdikning eller annan dränering av våtmarker som vätar och kärr har inneburit att lokala populationer har dött ut.
- Strandnära lokaler vid reglerade vattendrag och sjöar drabbas ofta av den ”omvända” vattenföringen med utebliven vårflod och högvatten under sommaren, samt kan påverkas negativt av kortidsvariationerna i vattenstånd (dygnsvariation och veckovariation). Lokaler har helt spolierats på grund av onaturliga sommarhögvatten i reglerade älvar.
- Idag förekommer vädnetfjäril på fastlandet framförallt på bredare kraftledningsgator med kärr, ytligt markvatten eller vid korsande mindre bäckar samt i mer kalkrika trakter även på hyggen. Om inte ledningsgatorna buskröjs regelbundet beskuggas ängsväddplantorna allt för mycket för att passa fjärilarna. Avsaknad av måttlig markstörning leder dessutom till att ängsvädden inte kan etablera sig. Det är i vissa områden osäkert om dessa förekomsttyper är tillräckliga för artens långsiktiga överlevnad.
- Fragmentering av lämpliga livsmiljöer är ett stort hot då det har visat sig att när fragmenteringen överskrider en kritisk gräns och delpopulationerna i alltför hög grad isolerats från varandra är det endast en tidsfråga innan arten dör ut i ett helt område.

Bevarandeåtgärder

- Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att ingen försämringar för arten sker, (dvs att dess intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprövning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- Genomförandet av Åtgärdsprogram för vädnetfjäril.

Regelverk

Länk: Gemensam text (regelverk)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#16

- Arten ingår i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och den är inte en prioriterad art där.

Bevarandemål och uppföljning

Länk: Gemensam text (bevarandemål och uppföljning)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#24

Förslag till mål (inte fastställda)

<i>Mål – utbredning & förekomst</i>	<i>Nivå</i>	<i>Metod</i>	<i>Mått</i>	<i>Frekvens</i>
Utbredningsområdet för väddnätfjäril ska vara minst 19 856 km ² i boreal region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år
Utbredningsområdet för väddnätfjäril ska vara minst 46 km ² kontinental region.	Biogeografisk	Geografisk analys enl. EU:s metodik för artikel 17-rapporter.	Antal km ²	Vart 6:e år

<i>Mål – population</i>	<i>Nivå</i>	<i>Metod</i>	<i>Mått</i>	<i>Frekvens</i>
Det ska finnas minst XX individer av väddnätfjäril i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Det ska finnas minst XX individer av väddnätfjäril i kontinental region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal individer	Vart 6:e år
Väddnätfjäril ska finnas i minst 150 2x2 km rutor i boreal region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal 2x2 km rutor	Vart 6:e år
Väddnätfjäril ska finnas i minst 5 2x2 km rutor i kontinental region.	Biogeografisk	Inventering. Sammanställning av fynddata.	Antal 2x2 km rutor	Vart 6:e år
Det ska finnas minst 10 individer av väddnätfjäril på lokalen YY / varje lokal för arten.	Nationell / Lokal	Aktivt eftersök av erfarna entomologer.	Antal individer	Varje år i varje trakt, vart 3:e år på varje lokal.

Mål – livsmiljö	Nivå	Metod	Mått	Frekvens
Det ska finnas minst XX km ² lämplig livsmiljö (fuktängar med ängsvädd) för vädtnätfjäril i varje trakt för arten / trakten YY.	Nationell / Trakt	Uppföljning av naturtyperna.	Antal km ²	Vart 6:e år

Kommentarer

Minimnivån för uppföljning i skyddade områden är uppföljning av populationsstorlek och livsmiljö vart 6:e år.

Litteratur och kontaktuppgifter

Länk: Gemensam text (litteratur och kontaktuppgifter)

http://www.naturvardsverket.se/upload/04_arbete_med_naturvard/vagledning/arter/artergemensam.pdf#30

Artvis litteratur

Betzholtz, P.-E., Ehrig, A., Lindeborg, M. & Dinnézt, P. 2007. Food plant density, patch isolation and vegetation height determine occurrence in a Swedish metapopulation of the marsh fritillary *Euphydryas aurinia* (Rottemburg, 1775) (Lepidoptera, Nymphalidae). *Journal of Insect Conservation* 11: 343-350

Ehrig, A. 2005. vilka miljöfaktorer styr ärenprinsnätfjäril (*Euphydryas aurinia*) habitatval på Öland. Examensarbete i nr 5375, Högskolan Kalmar, Kalmar.

Eklöv, P. & Cederberg, B. 1992. Ärenprinsnätfjärilen i Dalarna. *Inocellia* 9(1): 2–6.

Eliasson, H. 1945. Macrolepidopterfaunan i Älvkarleby. *Ent. Tidskr.* 66: 136–154

Eliasson, C. U. 1999. Utvärdering av överlevnadspotentialen för boknätfjäril, *Euphydryas maturna* och ärenprinsnätfjäril, *Euphydryas aurinia* på olika förekomsttyper i Nora och Lindesbergs kommuner, Örebro län - underlag för reservatbildningar. Länsstyrelsen i Örebro län, publ. 1999: 46.

Eliasson, C.U. 2002. Övervakning och inventering av ärenprinsnätfjärilen på Gotland 2002. Livsmiljöenheten, Länsstyrelsen i Gotlands län, publ. nr 2002: 2.

Eliasson, C.U. 2005. Inventering och övervakning av vädtnätfjäril (*Euphydryas aurinia*) på Gotland 2004. Rapporter om natur och miljö 2005:5. Länsstyrelsen i Gotlands län, Visby.

Eliasson, C.U. 2006. Övervakning och inventering av asknätfjäril och vädnnätfjäril i Örebro län 2006. Rapport. Länsstyrelsen i Örebro län

Eliasson, C. Förslag till Åtgärdsprogram för ärenprinsnätfjärilen (*Euphydryas aurinia*) i Sverige. Remissversion. 2008-00-00.

Frycklund, I. 1999. Fjärilsinventering i kraftledningsgator, Älvkarleby och Tierps kommuner. Rapport till Upplandsstiftelsen och Svenska Kraftnätet.

Frycklund, I. 2001. Rödlistade fjärilar i kraftledningsgator samt ärenprinsnätfjärilns *Euphydryas aurinia* status i Uppsala län sommaren 2001. Upplandsstiftelsen Rapport. Uppsala.

Kullingsjö, O. 2008. Inventering av vädnnätfjäril 2008. Länsstyrelsen i Gotlands län.

Lindborg, M. & Forslund, M. 2002. Ärenprinsnätfjäril *Euphydryas aurinia* ekologi på Öland – en studie 2002. Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar.

Lindborg, M. 2003. Studier av populationsekologin hos ärenprinsnätfjäril, *Euphydryas aurinia*, på Ölands mittland. Examensarbete 2003:M3, Högskolan Kalmar, Kalmar.

Porter, K. 1982. Basking behaviour in larvae of the butterfly *Euphydryas aurinia*. *Oikos* 38: 308–312.

Övergripande litteratur

Eliasson, C.U., Ryrholm, N., Holmer, M., Jilg, K. & Gärdenfors, U. 2005. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Dagfjärilar. HesperIIDae – Nymphalidae. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Gärdenfors, U. Aagaard, K., Biström, O. (red.) & Holmer, M. (ill.) 2002. Hundra- elva nordiska evertebrater.Handledning för övervakning av rödlistade småkryp. Nord 2002:3. Nordiska Ministerrådet och ArtDatabanken, Köpenhamn och Uppsala.

Länkar

Eliasson, C.U. 2005. *Euphydryas aurinia*, vädnnätfjäril. Artfaktablad. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. http://www.artdata.slu.se/rodlista/Faktablad/euph_aur.PDF

Kontaktuppgifter

Jonas Sandström
jonas.sandstrom@artdata.slu.se
018-67 25 47

ArtDatabanken
Bäcklösavägen 10
Box 7007
750 07 Uppsala

